

Ukradené dětství

Vlastní matku
nepoznala,
zato násilí
a utrpení
ano.

Lisa Brönnimann
Ulrike Renk

Copyright © 2017 by Bastei Lübbe AG, Köln
Translation © Pavel Dufek, 2020
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Na ochranu práv osobnosti byla změněna jména a detaily.

Z německého originálu Niemandskinder
vydaného v roce 2017
nakladatelstvím Bastei Lübbe AG, Köln
přeložil Pavel Dufek
Redakční úprava Helena Škodová
Grafická úprava obálky Tomáš Řízek
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokan, 2021
shop@alpress.cz
Vydání první

ISBN 978-80-7633-514-1

Tuto knihu věnuji mnoha dalším dětem odtrženým od matky, které potkalo totéž nebo něco podobného. Napsala jsem ji pro ty, kdo neměli takové štěstí jako já a hledali řešení v sebevraždě. A také pro matky a otce, jimž byly odebrány děti a kteří tak jako má matka zoufale bojovali s větrnými mlýny byrokracie. A především ji věnuji svým dětem a manželovi, neboť stáli při mně v časech dobrých i zlých.

Prolog

Podzim 1998

Zvoní listonoš. Otvírám. Doporučená zásilka. Srdce mám až v hrdle. Doporučený dopis? To nikdy nevěští nic dobrého. Že by dopis od soudu nebo z úřadu? Třesoucími se prsty se podepisuji, přebírám tlustou obálku a obracím ji v rukou. Je od advokáta z Curychu. Jeho jméno mi nic neříká. Co po mně chce?

Taková psaní vždycky přinášejí špatné zprávy. To už jsem v životě poznala.

Odnáším si ho nahoru a pokládám na kuchyňský stůl. Vařím si čaj. Obálka leží na stole a zdá se těžká. Nemůžu ji otevřít, ne tak jednoduše. V mém životě se toho přihodilo hodně. Až moc zklamání, přespříliš ošklivých věcí, kdy se o mně rozhodovalo a já dostala vyrozumění v dopise.

Co to bude tentokrát?

Žádnou úřední poštu nečekám. Ani od právního zástupce.

Nasypu si do čaje cukr, zamíchám ho, sedám si ke stolu a беру obálku do rukou. Je těžká, objemná, není v ní jenom jeden list, ale několik.

Osahávám ji po stranách, snažím se přijít na to, co v ní vězí. Jak se zdá, ještě jeden, menší dopis. Děším se toho, ale zvědavost je silnější. Beru kuchyňský nůž a opatrně obálku rozřezávám. Je v ní psaní a opravdu ještě druhá obálka, nenadepsaná.

Pokládám ji před sebe, list rozvážně rozvírám, rukou ho uhladím a zhluboka se nadechnu.

Pouštím se do čtení.

Vážená paní Brönnimannová,

jmenuji se XY a jsem advokát z Curychu. Neznáme se. Byl jsem pověřen, abych se s Vámi spojil, a sice Vaší biologickou matkou Rosinou Brönnimannovou.

Dlouhá léta Vás zoufale a marně hledala, a nyní Vás konečně našla.

Moje biologická matka? Překvapením mi spadla brada. Je mi něco málo přes třicet, a matka v mém dosavadním životě nikdy nehrála žádnou roli. Porodila mě a vzápětí odložila. Nestála o mě. Neexistovala jsem pro ni.

Skoro každé dítě má matku, která ho přivedla na svět. A každé dítě si přeje matku, která je bude milovat a opečovávat. Mě matka porodila, ale nikdy jsem neměla nikoho, komu by na mně záleželo. Byla jsem dětská pracovní síla, ničím dítě. Nechtěné, nemilované, nerespektované.

Předávali si mě dál a dál jako putovní pohár. Musela jsem plnit úkoly, vykonávat různé práce, ale nikdy mě nikdo neměl opravdově rád. Po tom jsem celý život toužila, i když jsem vlastně netušila, jaké to je.

Co se týká matky, pocity jsem měla docela jasné. Odmalíčka jsem musela poslouchat, že to byla mrcha, zkažená a prolhaná. Děvka, co měla jedno dítě po druhém, každé s někým jiným, a novorozeňata hned dávala pryč, protože jí byla na obtíž.

Matka mě nechtěla. Nikdy.

Zase se mi to honí hlavou.

Schovávám tvář do dlaní a potlačuji slzy. Už jsem jich prolila až až. Z touhy, beznaděje, vzteku a nenávisti.

A teď tu leží dopis od nějaké ženy, co mě údajně hledá dlouhé roky.

Já tu byla pořád, ale kdes byla ty, matko? Tahle otázka mnou projela jako blesk. Beru obálku a převracím ji v rukou. Potom zavírám oči. Venku si hrají děti, moje dcery. Smějí se a vriskají radostí. Sice nejsem dokonalá máma, to jsem nebyla nikdy, jenže která matka je? Dělán chyby, ale hlavně tu pro své ratolesti jsem. To jsem byla vždycky. A co ty, matko, ptám se do ticha – kdes byla ty, když jsem tě potřebovala? Co po mně teď chceš?

Co?

Ta otázka přede mnou v kuchyni leží jako vystřížená. Stejně jako neotevřený dopis na stole. Skutečné psaní; žádný sen nebo halucinace. Často jsem si přávala od matky nějaký kontakt. Ale teď? Už je na to pozdě. Dnes o to nestojím.

Žiji svůj život, mám vlastní rodinu. Matku nepotřebuji. Už ne. Teď už ne.

Vaše biologická matka Vás dlouhá léta zoufale a marně hledala, a nyní Vás konečně našla.

To mi píše ten advokát. Svírá se mi žaludek a polévá mě studený pot. Znova беру obálku opatrně do rukou a ohmatávám.

Pak ji otvírám. Vytahuji z ní korespondenční lístek. Je na něm rukopis mé matky, mé biologické, vlastní matky. Zdá se rozřesený, jako by ji těch pár řádků zmáhalo.

Abych si je mohla přečíst, utírám si slzy. Nepláču dojetím, ale zlostí, nenávistí. Třicet let zvládám život sama, a najednou mi do něj vstoupí ONA?

Co ode mě zničehonic chce? Matko, já tě potřebovala tenkrát, když jsem byla malá. Ale teď?

Potřebuje snad ona mě? Na to může zapomenout!

Zvedám korespondák a čtu.

*Moje milá dcero,
konečně tě zase mám...*

Milá dcero? Vyskakují a křičím. Milá dcero? To mě dopálilo. Jak se může opovážit? Trhám lístek na cucky a hážu je po stole. Pěstí bouchám do zdi. Taková drzost, oslovovat mě tak sladce! Milá dcero... Vždyť mě ani nezná, o mně a mém životě nic neví. Nemá ponětí, čím vším jsem si musela projít jenom proto, že mě nechtěla a odložila.

Ale já... já to musela prožívat.

Konečně tě zase mám.

„Nemáš nic!“ řvu vzteky. „Mě teda rozhodně ne. Neznám tě a ani tě poznat nehodlám. Pro mě jsi mrtvá! Mrtvá, mrtvá, mrtvá!“

Dopis od advokáta a cáry papíru vyhazují do koše. Ale chvíli mi trvá, než se uklidním a zapudím myšlenky na ženu, která si troufá říkat matka, a přitom mi způsobila tolik utrpení, když se mě zřekla a tím připustila, aby se ze mě stala dětská pracovní síla.

1. kapitola

Září 1970

Je mi pět let, jmenuji se Lisa a mluvím německy a francouzsky. Žiji s „matkou“, „otcem“ a „sourozenci“ na vinařském statku v Romandii, frankofonní části Švýcarska. Na dřívější dobu si nevzpomínám, ale vím, že i když se ke mně „rodiče“ chovají jako k vlastní, nejsem jejich.

„Tak co, ty šilhavý trpaslíčku, nechtěla bys nášup?“ ptá se mě vinařka láskyplně. „Na svůj věk jsi moc mrňavá a hubená. Potřebuješ vyrůst a zesílit.“

„Proč?“ ptám se zvědavě.

„Abys pozdějc mohla pracovat jako starší holky, třeba Annabelle.“

Krátce o tom popřemýšlím. Zrovna jsme dojedli přesnídávku. Mám za úkol prostírat stůl. To samé odpoledne, když je čas svačiny. Jsme zase na vinohradu. Buclaté a hladounké kuličky hroznů se na sluníčku třpytí. Listy révy svítí žlutě, červeně a oranžově. Je tady krásně, jsem z toho jako u vytržení. Dívám se dolů na jezero, ve kterém se zrcadlí hory.

„Co je na druhé straně hor?“ ptám se. „A jak se tam dá dostat? Co se stane s hrozny, když je sesbírám? A jak to, že se listy zbarvují, a nezůstávají zelené?“

Moc se vyptávám a na většinu otázek dostávám pravdivou odpověď.

Můj úkol spočívá v tom, sbírat ze země popadané hrozny a dávat je do koše. Vlastně do takového dřevěného vědra, co nosím na zádech. Když ho naplním, odnesu jej k velkým kádím a tam vysypu. Potom sbírám dál.

Na vinici jsme všichni: vinař, jeho žena, jejich tři vlastní děti, několik gastarbajtrů jako viniční čeládka a nás pět děcek na práci. Já jsem ze všech nejmladší, takže dostávám lehčí úkoly a nijak se nenadřu.

Krátce po třetí odpoledne mě vinařka volá a musím honem prostřít stůl.

K jídlu máme špek, chleba a ovoce, k pití děcka sirup a dospělí kafe nebo čaj. Takhle se posilníme a všichni se vracíme na vinohrad.

Slunce pomalu zapadá za pohoří, celé okolí se rozzáří ještě silněji, barvy se zdají výraznější. Hospodyně si od nás děti bere koše a chvíli si smíme hrát na honěnou mezi kmeny révy. Cítím se tu jako v ráji. Ale za okamžik se zešeří a všichni jdeme zpátky do obytného domu, který stojí nahoře na stráni. Vítají nás osvětlené bílé zdi účelně zařízeného třípodlažního stavení. Jsou v něm rozhlasový a černobílý televizní přijímač a pro nás děti karty, skládačka a kostky. Na dvoře můžeme hrát bocci, fotbal nebo skákat přes švihadlo. Od pondělka do soboty chodíme sklízet víno, v neděli musíme do kostela. Na vinici mám dostatek pohybu, můžu běhat a skákat. To mi vyhovuje, protože dřepět na fleku mě nebaví.

Je neděle a Annabelle mi jako každý den češe zlatohnědé vlasy a splétá je do copu. „Drž!“ napomíná mě. „Nemel se,“ směje se a pevně mě chytí, abych se nevrtila.

Vystrkují dolní ret. „Teď sebou ještě můžu házet, ale za chvíli už ne.“

Všichni jdeme společně dolů do vesnice do kostela. Bohoslužeb se děším. Ne kvůli kázání nebo zpěvu, ale

protože musím sedět mezi Marií a Joëlle bez hnutí, na nejvyšš trošku kývat nohama. Přitom bych radši tancovala a zpívala.

„Buď zticha! Rušíš kněze!“ kárá mě Maria nejednou.

Konečně nám farář žehná a já úlevou vyskakují z lavice. Venku je nádherně, děláme si piknik u jezera.

Dospělí popíjejí víno, my děti hroznovou šťávu. Ta mi vůbec nechutná. Je moc kyselá a zároveň nahořklá. Aspoň máme voňavý čerstvý chleba, slaninu a klobásy, sladké máslo a marmeládu.

Jeden z mužů vytahuje koule na bocci a začínají hrát. Joëlle mě odvádí ke břehu jezera, zouváme se, svlékáme si punčochy a čvachtáme se v průzračné studené vodě. Dospělí si vyprávějí vtipy a řehtají se. Já většinu fórů nerozumím, ale stejně se směji, poněvadž se cítím dobře, v bezpečí.

Později někdo zanotuje a všichni se přidávají. Pějí veselé i smutné písně. Já se choulím Marii do klína a ona mi smotává copy do věnce.

„Jé, to je paráda,“ říkám si, když večer uléhám do postele a v duchu si promítám, co jsme dělali přes den. „Takové krásné časy. Že mám ale štěstí!“

Proč si to myslím? Když se tady cítím dobře, tak jsem předtím nemohla být šťastná. Ale co vlastně bylo předtím? Už ani nevím. Ať se snažím, jak chci, nemůžu si vzpomenout. Zdá se mi, jako bych tady žila celou věčnost, ale to je samozřejmě hloupost, já vím. Zato teď už tady zůstanu napořád a budu členkou rodiny. Aspoň s tím počítám. Tím pádem můžu usínat spokojeně.

V pondělí se začíná brzo ráno, práce volá. Mně to nevádí, jsem ráda, že mám svou úlohu a místo v kolektivu.

Po večeri se dospělí koukají na zprávy v televizi, tak nesmíme dělat kravál. Umýváme nádobí a uklízíme. Až to

doděláme, smíme si podle libosti hrát na dvoře. Jestli nám to nepřekazí počasí. Za deště sedáváme společně u stolu, hráváme stolní hry nebo v kostky. Dost se u toho nasmějeme.

Pětadvacátého září je zataženo. Pořád pokukuji po obloze. Mraky visí těsně nad vrcholky hor. Doufám, že se nerozprší.

„Lízinko!“ volá na mě znenadání hospodář.

Copak mi chce? Hopsám k němu a ukazuji mu nůši, už zase z poloviny zaplněnou.

S úsměvem si ji ode mě bere. „Už ji nepotřebuješ,“ povídá. „Odvedou si tě pryč. Pojď, moje paní má pro tebe na rozloučenou překvapení.“

Překvapení? Co to může být? Z těch vět vnímám jen tohle slůvko, které nadchne snad všechny děti. Zmínku o loučení neberu na vědomí.

Poskakuji před ním po cestě k domu na stráni. Na dvoře stojí vinařovo auto. Má někam namířeno? honí se mi hlavou. Vtom mi zrak sjede na kufřík vedle vozu. Ten je přece můj. Zůstávám stát jako opařená. K čemu potřebuje můj kufří? Ale ať si ho klidně nechá, říkám si. Najednou vidím i statkářku. V ruce drží panenku. Nádhernou, s plavými vlasy. To má být to překvápko? Ta panenka je fakt pro mě? Nemůžu od ní odtrhnout oči. Vlastní panenku jsem ještě nikdy neměla. Krůček po krůčku se přibližuji k paní domu a ani si nevšímnu ženy stojící po jejím boku.

„Nazdar, Liso,“ oslovuje mě neznámá a vykročí mi vstříc. Tím mi zatarasí cestu k vinaře. „Já jsem Rosmarie a doprovodím tě do Meienriedu. Už tě tam toužebně očekávají pěstouni.“

Co to říká? Pěstouni? A co panenka? Je teď moje? Na nic jiného nedokážu myslet. Jenomže mi ji statkářka nedává. Že by byla pro někoho jiného?

Vinař nakládá můj kufřík do auta.

„Musíš jet se mnou,“ slyším Rosmariin hlas. Poprvé se na ni podívám. V plášti a s kabelkou vypadá elegantně, ale rysy tváře má navzdory úsměvu tvrdé. Protože se usmívá jenom pokřivením úst, nikoli očima.

Pomalu mi dochází, že odjíždím. Že mám ze statku odejít, jelikož na mě kdesi někdo čeká. Ale vždyť jsem doma tady!

Celá popletená se dívám na statkáře.

„Tak si nastup!“ popohání mě. Zní to skoro mrzutě. Jak se zdá, poprvé se na mě zlobí. „Pospěš si. Nemám času nazbyt.“

„Rozluč se,“ pobízí mě Rosmarie a dodává: „A koukej nasednout.“

Svírá se mi žaludek, jako kdybych snědla moc hořkých a nezralých hroznů. Náhle mám pocit, že to je loučení nadlouho. Možná dokonce navždycky. *Nenastupuj*, našepťává mi vnitřní hlas.

„Jak dlouho tam ještě budeš okounět?“ okřikuje mě domácí, teď už vztekle. „Dělej!“

„Ne!“ křiknu a chytám se vinaře za nohu. „Ne, prosím vás! Já nechci pryč. Zůstanu tady. Je to přece můj domov a vy jste moje rodina.“

„Musíš odjet!“

„Proč mě vyháníte?“

„Proč? Proč? Nevypτάvej se pořád. Prostě to tak je.“ Setřásá mě a strká mě dovnitř. „Vlez tam konečně.“

Vzápětí sedím bezmocně v autě. Také Rosmarie rychle nasedá. Vůbec to nemůžu pochopit. Slzy se mi derou do očí. Sjíždíme z kopce do vsi a já se zoufale ohlížím. Paní domácí stojí jako přikovaná. Nez mohla se ani na slůvko a nepomohla mi. Proč? Nerozumím tomu, jenom cítím rostoucí beznaděj.

„Proč?“ ptám se stále dokola, když se blížíme k nádraží.

„Moje milá Lízinko,“ promlouvá ke mně vinař, nyní opět vlídným tónem. „Odtedka budeš mít maminku a tatínka. Budou na tebe mít víc času než my. Ale v zimě tě budeme moct navštěvovat, to ti slibuju.“ Nato mi podává panenku, kterou jeho manželka těsně před odjezdem položila na sedadlo spolujezdce, a líbá mě na tváře. Má drsnou pleť a fousy mě šimrají. Všechno to vnímám jako přes závoj mlhy. Rosmarie mě bere za ruku; mačká mi ji, až to bolí. Druhou rukou popadá můj kufřík, pokyne statkáři a táhne mě do vlakového kupé.

„Já nechci žádnou jinou maminku a tatínka!“ volám zoufale. „Můj táta jsi přece ty!“

Vinař jen vrtí hlavou, obrací se a odchází. Vlak se zvolna dává do pohybu a já vyčerpaně usedám na sedadlo. Tisknu k sobě panenku. Je překrásná, má modré oči a blond vlásy. Můj první dárek v životě. Snad mi přinese útěchu. Po tvářích mi stékají slzy.

Připadám si úplně opuštěná.

Ani jsem neměla čas se rozloučit s ostatními. Až se večer zvesela vrátí na statek, zkrátka tam už nebudu. Bude se jim po mně stýskat? ptám se sama sebe. A to jsem si myslela, že mě domácí mají rádi, když se ke mně vždycky chovali tak laskavě. Teď je mi jasné, že lásku pouze předstírali. Všechno to bylo jenom divadlo. Komu se ještě dá důvěřovat? Nač se můžu spolehnout, když se mi intuice zatím ani jednou neosvědčila?

Rosmarie sedí proti mně a prohlíží si mě. Nemíním se s ní bavit. Unesla mě, odváží mě z domova. Nenávidím ji.

Jako by mi četla myšlenky. Z kabelky vytahuje rohlík plněný čokoládou a podává mi ho.

„Nemáš chuť?“ ptá se mě.

„Ne!“ vrtím hlavou trucovitě. Jen ať vidí, že se s ní nebudu jen tak kamarádit. Třeba si pomyslí, že mě adoptivní rodiče přece jen nebudou chtít, a odveze mě zpátky. Tahle

myšlenka ve mně nakrátko povzbuzuje naději, ale Rosmarie ji ihned zahání jízlivým úšklebkem.

„Když nechceš, tak nechtěj. Aspoň nebyde,“ utrousí a s chutí se do rohlíku pouští sama.

Ach, jak ráda bych se do té čokolády zakousla! Já ji totiž miluju! Jenže je pozdě. Sbíhají se mi sliny, ale umíněně je polykám. Rosmarie nesmí poznat, jak moc mě tím mučí. Koukám z okna, celou cestu se na ni už nepodívám. Nesnáším ji. Je zlá, vyrvala mě z mého ráje.

Na jedné stanici vystupujeme a pokračujeme poštovním vozem. Ten zastavuje v Safnernu v kantonu Bern. Odtud musíme do Meienriedu pěšky – dobrých čtyřicet minut.

2. kapitola

Rosmarie mi pevně svírá ruku a vleče mě po ulici.

„Tak dělej!“ popohání mě neustále, abych přidala do kroku.

Nohy mám jako z olova a kručí mi v žaludku. Netuším, kam jdeme a jakou mám před sebou budoucnost. Sem tam zaškobrtnu.

„Dávej pozor, ať se neumažeš, ty huso hloupá,“ oboří se na mě Rosmarie.

Úzkost ve mně roste, srdce mi buší. Pevně k sobě tisknu panenku. Celou cestu přemýšlím, jak jí budu říkat. Gabi, jmenuje se Gabi. Je to moje jediné spojení s vinařským statkem v Glandu a teď i má největší útěcha.

Stoupáme k nějaké selské usedlosti. Dvůr je zaneřáděný, zdi domu šedivé a vlhké. Nedá se to srovnat s krásným obilným obytným domem v Glandu, kde jsem žila doteď. Krčím nos, smrdí to tu kravským hnojem, slepičím trusem a ještě něčím horším. Zdálky slyším šumět řeku. To ještě nevím, že se jmenuje Aara.

Na dvoře stojí sedlák se selkou a už nás očekávají. Trmácíme se k nim.

„No to je dost!“ vítá nás statkář netrpělivě. Je tlustý, neupravený a hrozně zapáchá. Tváře má neoholené, poseté šedivým strništěm. „Už bylo načase. Hoď sebou, děvče, musím do maštale,“ vysype ze sebe a potřásá mi rukou.

„Vítej u nás. Můžeš nám říkat mami a tati.“ Bere mi kufřík, odnáší ho do domu a mizí ve chlévě.

Jeho žena mě zdraví kývnutím. Vlasy má šedivé, obličej samou vrásku. Jak je asi stará? Zdá se mi, že hodně. Letitý je i dvůr. Barák je malý a vybydlený. Venkovními dveřmi se vchází rovnou do kuchyně. Jdu za hospodyní a zvědavě se rozhlížím. V koutě stojí rohová lavice a před ní stůl. S kuchyní sousedí světnice. Na dřevěné podlaze se rozprostírá prošlapaný koberec, kolem kulatého stolu se rozkládá sešlá biedermeierovská sedací souprava. Z kachlových kamen v rohu sálá příjemné teplo. U stěny stojí tmavá kredenc, po obou stranách visí portréty – rodinní příbuzní, vysvětluje paní domu stručně. Doprava i doleva odtud se jde do ložnic. Selka odhrnuje závěs, který nahrazuje dveře.

„Todle je tvůj pokoj,“ upozorňuje mě.

Nahlížím dovnitř. Dvě postele. Koukám na ně udiveně.

„Spí tady eště kluk,“ odpovídá na nevyřčenou otázku. „Pracuje u nás.“

Pokojík je tísnivě malý a temný. Jenom jedno malé okno, a ještě s výhledem na dvůr.

„Chce se mi kakat,“ šeptám. „Kde máte koupelnu?“

Dává se do smíchu. „Koupelnu? Seš ňáká zpanštlá. Tamhle máš lavor a džbán,“ ukazuje na malou komodu. „Záchod je na dvoře. Poď.“

Ukazuje mi kadibudku. Je v ní prkno s dírou uprostřed. Zadek se mi k němu lepí. Odporně to tam páchne. Roli toaletního papíru hledám marně. Místo něj se v koutě válí kupka natrhaných starých novin. Jimi se mám utírat? Kdybych si oči vykoukala, nic jiného stejně nenajdu, a tak si беру útržek novin.

Co když budu mít potřebu v noci? honí se mi hlavou. To budu muset jít sem, na dvůr? Do tmy? To je hrůza!

Selka čeká přede dveřmi. „Budeš tam dlouho?“ volá nedočkavě. „Hejbni kostrou, ukážu ti zbytek.“

Přes humno se jde do prvního patra domu. Skladují se tam seno a sláma. Voní létem, svěžestí minulých dnů, sluncem a loukou. Nejradši bych se rozvalovala na seně, ale statkářka mě táhne dál, vedle do chléva.

Stojí tam šest dojnic a kolem deseti slepic.

Vracíme se do domu. Zaraženě se rozhlížím. Kde jsou hry? Míč nebo aspoň švihadlo? Nic z toho nevidím.

Po každém statkářčině skoupém vysvětlení Rosmarie přikyvuje.

„Lisa to tady bude mít dobré. Ale, Liso, budeš se muset přizpůsobit,“ obrací se na mě a tváří se přísně.

Mám se přizpůsobit? Jak to myslí? Jsem tak trochu ráda, že Rosmarie zůstává na večeři. Koneckonců ji znám o pár hodin déle než ostatní.

Pomáhám prostírat stůl, pak si k němu sedáme, přichází i sedlák a poprvé vidím toho kluka na práci, se kterým budu obývat pokojík. Je o pár let starší než já, hubeňour, v obličejí kost a kůže. Na levé paži má červené škrábane.

Plazil se snad křovím, aby si natrhal nějaké bobule? napadá mě.

Jenom krátce po mně hází okem a hned sklopí zrak. Za celý večer nevydá ani hlásku.

Zato mně jede pusa ostošest. „V Glandu jsme měli televizi. Po večeři jsme vždycky koukali na zprávy. Máte ji taky? Jsou tady vinice? Ty se mi líbí. Bydlela jsem u jezera. Byla to nádhera,“ chrlím ze sebe.

„Liso,“ osopí se na mě Rosmarie vztekle. „Zmlkni! To je neslušné.“

„Proč?“ divím se.

„Když mluví dospělí, děti mají být zticha.“

Ale vždyť nikdo jiný nemluvil. A tak klidně pokračuji. „Na vinařském statku se mnou žily Annabelle, Marie a Joëlle,“ vyprávím. „Pořád jsme hrály bezva hry. A na dvoře jsme směly skákat přes švihadlo...“

„Dej už konečně pokoj!“ okřikuje mě sedlák, který mi teď dělá tátu. „Děcka u stolu držej papulu!“

To, že smějí mluvit jenom dospělí, je pro mě novina. Proč to tak je? Už jsem z nich zase celá nesvá. Mrknu po tom klukovi, co tam je taky na práci, ale nestojím mu za pohled. Cpe se jako bumbrlíček.

„Já už musím jít,“ vstává Rosmarie a podává domácím ruku. Pohladí mě po hlavě, ale není to něžné gesto. Ucukávám. „Na shledanou.“

Odchází do šera, dolů po příjezdové cestě a za roh. Nejradši bych se rozběhla a odešla s ní. Chce se mi zpátky do Glandu. Tam bychom právě sklízely ze stolu...

„Podí, děvče,“ promluvila na mě statkářka, „pomož mi vodnýt a umejt nádobí. Můžeš ho utírat. Tamhle si vem utěrku.“

Zhluboka se nadechuji a vydechuji, potom se otáčím a přikyvuji. Sklízet ze stolu a uklízet umím a utírat nádobí taky. Zním to důvěrně, i když tady je všechno úplně jiné, než jsem zvyklá.

Kluk sedí u stolu, teď už prázdného, sahá po kožené aktovice a vytahuje z ní sešity a knížky.

„Dělá domácí úkoly do školy,“ poznamenává selka a vede mě do kuchyně. Stojí v ní kamna na uhlí, ale se třemi elektrickými plotnami.

„Pěkně to tu vyhřejou,“ chlubí se. „Furt se musí přikládat dříví.“

Přikyvuji, i když pořádně nevím, co po mně vlastně chce. Strká mi utěrku do ruky a začíná umývat nádobí.

„Jak se jmenuje?“ ptám se.

„Adrian.“

„A kolik mu je?“

„Myslím, že třináct.“

„Jak dlouho tady už je?“

„Přestaň se vyptávat,“ utrhuje se na mě. „Radši pracuj. Snaž se bejt pilná.“

Zaraženě příkyvuji. „Jsou tady ještě další děti?“ zajímám se přesto. „A s čím si tu můžu hrát a s kým?“

„Nejseš tady na hraní.“

Chvilku zase vyprávím o vinařském statku, jak jsme po večerech hrávali karty. „Umíš prší?“ Polknu, odkašlu si a dodávám „mami“. Řekli mi přece, že je mám oslovovat *mami* a *tati*. I když mi to zní divně.

„Prší? Copak sem mrak?“ Máti se směje. No, spíš vysmívá. „Dost bylo vyptávání. Hajdy do postele!“

Jdu do pokojíčku. Postel mám povlečenou, kufr stojí vedle. Moc toho s sebou nemám. Opatrně vytahuji zásuvky prádelníku. Horní jsou plné Adrianových věcí. Spodní dva šuplíky jsou prázdné. Přendávám si do nich oblečení a kufřík odsouvám do kouta. Potom si oblékám pyžamo, беру do ruky Gábinku a ukládám se s ní ke spánku. Připomíná mi Gland, tamější lidi. Je krásná. A mladá. Zato okolo je všechno staré a sešlé. Páchne to tu zatuchlinou a ložní prádlo je navlhlé. Peřinu si přitahuji až ke krku, lokny mé panenky mě lechtají na nose, ale za nic na světě bych ji nedala. Posiluje mě a je upomínkou na něco krásného. Na ráj, ve kterém jsem až dodnes žila.

Snad to tady bude taky pěkné, dělám si naději. Určitým způsobem.

Někdo rozhrnuje závěsy. Adrian, dětská pracovní síla. Honem je zase zatahuje, mlčky se svléká a leze do postele. Oknem proniká trocha měsíčního světla a vrhá zvláštní stíny. Běhá mi mráz po zádech, jako by se mě někdo dotýkal studenými prsty.

Za moment slyším, jak se i majitelé chystají ke spánku. Těžké staré dřevěné dveře se železným kovááním, co vedou do jejich ložnice, hlasitě vržou. Otvírají je, ale nezavírají.

„Máma s tátou už spěj?“ šeptám Adrianovi.

On jen zabručí.

„V Glandu, odkud jsem přijela, bylo tak nádherně. Měli jsme tam koupelnu a dveře, ne jenom závěs.“

Adrian mlčí.

„Bylo tam moc krásně. Celé dny jsme trávili ve vinohradu. Annabelle mi denně pletla copy a po večerech jsme často hrávali karty. Užili jsme si přitom legraci. Hraješ karty taky?“

Zírám do tmy a marně čekám na odpověď. Copak je němý? Je to divné, pomyslím si. Přesto mě těší, že nejsem úplně sama. Měsíc vrhá strašidelné stíny. Nahánějí mi hrůzu. Není někdo na dvoře? Třeba tady řádí bubáci, nebo dokonce duchové!

„Máma s tátou se zdají moc milí,“ uvažuji nahlas. „Ale dvůr je hnusný. Starý a špinavý. To v Glandu bylo všude čisto.“

Adrian si odfrkává. „Milí? No, jen počkej,“ prohodí, otočí se ke zdi a usne. Slyším, jak zhluboka a pravidelně oddechuje.

Ráda bych mu ještě popsala cestu, protivnou Rosmarie, to, jak mi s požítkem snědla rohlík s čokoládovou náplní. Všechno, co jsem viděla z okna vlaku, jízdu v poštovním autě a tak dál.

Hlavou se mi honí spousta myšlenek a dojmů, jenomže nemám nikoho, s kým bych se o ně mohla podělit. Tisknu k sobě panenku Gábinku, svou těšitelku.

Ráno nás domácí budí v pět hodin. Je to nezvykle brzo a ještě jsem po cestě vyčerpaná, připadám si odcizená a osamělá. V pokojíku je zima a koupelna chybí. Celá roztrěsená se zběžně oplachuji nad lavorem, co stojí na prádelníku. Voda je ledová. Není tu Annabelle, aby mi učesala vlasy. Copy si pletu sama, ale moc se mi to nedaří.

V Glandu všichni ještě spí. A až vstanou, budou se smát a povídat si. Vzpomínka na tu pohodu mi vhání slzy do očí, jenže na tesknění nemám čas.

„Tak pod' už!“ volá selka rozzlobeně. „Co že ti to trvá tak dlouho?“

Adrian se chvatně obléká a spěchá ven. Před vyučováním musí statkáři pomáhat v chlévě. Já budu k ruce hospodyni.

Podává mi hadr. Civím na něj nechápavě.

„Utři stůl!“ Jde blíž a pozoruje mě. „Tak ne. Dělej to pořádně!“ rozkřikne se. „Dyť ty neumíš vůbec nic. To tě nic nenaučili, nebo seš tak hloupá?“

Koukám na ni vyděšeně. Co na to mám říct? Nevím, co po mně chce.

„Pod' do kuchyně a prostři stůl.“

Zapomněla jsem, v které zásuvce jsou příbory, tak je hledám. Statkářka se zlobí čím dál víc a ukazuje mi správný šuplík.

Venku je ještě tma. Vtom slyším, jak huláká její muž.

„Ty syčáku! Darebáku! Lotře! Rošťáku! To neumíš kydat líp?“

Hrůzou zkoprním. Tak jsem se vylekala, až mi z ruky vypadává nůž. Přitom to nepatřilo mně, ale Adrianovi. Včera myl v korytě u studny na dvoře dvě konvice na mléko, jenže podle sedláka jsou špinavé.

Nůž cinkl o podlahu.

„Co to má znamenat? Seš blbá?“ řve pro změnu selka na mě a vlepí mi takovou facku, až se natáhnu na zem jak široká tak dlouhá. Nejdřív mi to vyrazí dech, potom mi po tvářích nezadržitelně stékají slzy. Vyskočím, běžím do pokojíku a svalím se na postel. Jsem opuštěná, zoufalá a tvář mám v jednom ohni. Statkářka jde za mnou a vleče mě za copy zpátky do kuchyně. Bolí mě celá hlava, nepřestávám brečet.

„Ty Taliánko!“ ječí. „Teď se bude pracovat, a ne vodpočívát. Tady se maj věci jinak, ty vagabunde!“

Ta slova neznám. Nevím, co znamená Taliánka a vagabund. A proč se na mě tolik zlobí? Proč mi ubližuje? Pomáhám chystat snídani a přitom dál vzlykám. Přicházejí

sedlák s klukem a beze slova jíme. Adrian se na mě dlouze dívá. Už chápu, co tím včera myslel, když řekl *no, jen počkej*. Mám strach.

On odchází po snídani do školy, já musím pomáhat hospodářce. Uklízíme v kuchyni, steleme postele, utíráme prach a vytíráme podlahy. Pak musím loupat zeleninu a připravovat oběd. Po něm zase umývat nádobí, chystat večeři, znova mýt nádobí a uklízet. Statkářka mi ukazuje, jak se přikládá do ohně. Odteď mám za úkol každé ráno ze všeho nejdřív naládovat polínka do kamen.

Den co den je to stejné. Práce sama o sobě těžká není, ale hospodyně bývá většinou nevlídná. Pomalu si zvykám na nový život. Nejsem šťastná. Nemám žádné kamarádky, nesmím si hrát a dovádět. Mám jenom Gábinku, svou panenku. Přes den spává přikrytá v mé posteli. Jí se můžu svěřovat se vším. Se svými myšlenkami i trápením. Klást jí otázky, třebaže neodpovídá. Pomáhá mi mírnit stesk po Glandu. Nahrazuje mi rodinu. Vroucně ji miluji.

Adrian trochu roztává. Občas si povídáme. V neděli odpoledne, když je práce hotová, míváme volno. Brává mě na břeh Aary nebo k nedalekému zatopenému šterkovišti. Často házíme do proudu kamínky nebo klacíky. Nutí mě to vzpomínat na krásné Ženevské jezero, ve kterém se zrcadlí hory. Vůbec se mi po Glandu moc stýská. Ale teď jsem doma tady, i když se tu dobře necítím. Nezbyvá mi nic jiného, než žít s mámou a tátou, jak jsem jim mezitím začala říkat.

Aniž si to uvědomím, tu a tam ze mě vypadne nějaké to francouzské slůvko nebo věta. Umím totiž taky francouzsky, nejen německy.

„*Oh mon Dieu!*“ zvolám, když mi něco vyklouzne z ruky. To mě pak táta popadne, ohne přes koleno, stáhne mi gatě a naplácá silnou rukou na zadek.

„Já už ti to žvatlání cizí řečí vyženu z hlavy, ty Taliánko, ty čubčí parchante!“ řve a znova mi nařeže. Křičím, protože to štípe a bolí. „Takovou holotu, jako seš ty, by měli vyhnat a upálit!“ nadává a sráží mě k zemi. Natahuji si kalhoty, mažu do světničky a zalézám s Gábinkou pod postel. Třesu se strachy, bolestí popadám dech a napínám uši, jestli nezaslechnu, jak se blíží jeho těžké kroky, a opět mě zbije. Naštěstí mě už nechává na pokoji.

V poledne, po obědě, se táta natáhne, aby si zdříml. Musíme být úplně zticha. Dveře do ložnice totiž zůstávají pootevřené. Já mám leštit příbory. Abych ho nerušila, dveře zavírám. Hlasitě zavržou. Polekaně stojím jako přibitá, ani se nehnu. Vtom táta vyjde z ložnice a praští mě pěstí do obličeje. Kašlu a dusím se, pusu mám plnou krve. Běžím do pokojíčku a do dlaně vyplivuji zub, který mi vyrazil.

„To je jenom mlíčňák,“ utěšuje mě máma. „Beztak by ti brzo vypad.“ Tahle slova mě mají uklidnit, jenže hluboko ve mně už hlodá bolest a strach z otce.

Je listopad a čím dál větší chladno. Aby nám neunikalo moc tepla, nasazujeme dvojitá okna. Každé ráno v pět hodin se soukám z postele, klepu se a pospíchám do studené kuchyně. Musím přiložit dříví do kamen, abych je roztopila. Brzo pěkně hřejí a během snídaně už je v místnosti příjemněji a námraza na oknech roztává.

Jednou ráno bohužel přiložit zapomínám. V domě je třeskatá zima.

„Cože?“ křičí matka. „Tys zapomněla na kamna? No počkej!“ Jde do našeho pokoje, chňapne po Gábince, schované pod peřinou, a křičí: „Dobře se dívej! Tohle se stane s línou Taliánkou, co nepracuje!“ Kvačí do kuchyně a hází panenku do kamen, ve kterých se mezitím rozhořívá dřevo. S vytrěštěnými očima přihlížím a křičím zděšením.

„Příště tam usmažím tebe!“ vyhrožuje.

„Moje Gábinka!“ bulím.

„Hračky tady nepotřebuješ. Beztak to sou jen vyhozený prachy!“

„Moje milovaná Gábinka!“ Přiskočím ke kamnům, chci ji zachránit.

Ale máma mě popadne za ruku a táhne pryč. Třese mnou tak, že neslyším ani nevidím. „Ty huso pitomá, chceš se spálit? Pak bys nám k ničemu nebyla! Seš člověku jenom pro zlost!“

Drží mě pevně. Zírám do kamen. Slzy tečou proudem a nedají se zastavit. Gábinčiny vlásky, ty dlouhé blondaté lokny, které jsem s láskou česávala, hoří jako papír. A po nich šatičky. Gábinka černá, smršťuje se a roztavuje. Cítím spálenou gumu a kuchyní se linou černé zplodiny hoření. Kácím se na podlahu a usedavě a bezmocně pláču. Něco se ve mně hroutí. Jako když se roztříští křehké sklo. Matka otvírá dveře a okno, láteří, ale já ji vůbec neposlouchám.

Až doteď jsem bývala pořád ještě jakž takž veselá, ráda jsem se smála a zpívala. Ale najednou mě smích opouští. Jsem čím dál zamlklejší a zadumanější. Ať se snažím, jak chci, všechno dělám špatně. Chci být milá a pilná, jenomže se mi to nedaří.

Je mi jasné, že jsou zlí.

„Matko, já tě nenávidím!“ křičím na ni. „Ty nejsi moje máma!“

Od nynějška je oslovuji jenom jménem, a to se jim nelíbí. Ale já už jim nedokážu říkat „mami“ a „tati“.

Naštěstí mám ještě Adriana. Mezitím jsme se sblížili a je skoro jako můj bráška. Snaží se mě ochraňovat. V noci srážíme postele dohromady, takže mě může držet za ruku, dokud neusnu. Protože už k sobě nemůžu tisknout Gábinku.

„Co znamená Taliánka?“ ptám se potichu. „A co je čubka?“ Tak se oba domácí zmiňují o mně a mé mámě. Význam těch slov neznám, ale dochází mi, že to jsou nadávky.

Dřív jsem o pravé mámě nepřemýšlela, zato teď se o ní s Adrianem bavím.

„Asi to musí být špatný člověk, když o ní hospodáři takhle mluví. Tvrdí, že máma nemá ráda děti, že je dokonce týrá. Prý se s každým hádá,“ uvažuji. „Podle nich je nepořádná, nepracuje a krade. Můžu být ráda, že nevyruším u ní, ne?“

„Tady to není o moc lepší,“ namítá Adrian tiše.

Nicméně se v názoru na matku utvrzuji. Musí to být zlá, špatná žena. Proč mě jenom porodila? ptám se pořád dokola. Odpověď nenacházím.